

„187“ הכריז עובר־אורח במעברה „אם אני ארשום, יהיה שלוש. טוב יותר שתהיה מלחמה. אין לי עבודה!“

„כן!“ חתמה הגברת עליזה דוקי שלוש פעמים, אחרי שקודם לכן התחמקה אמרה שבעל הבית איננו, כשהשבה שמטרת החתימה היא גביית־מסים נוספת.

לום העולם ולשלום ישראל“ על שלוש ה־שאלות הבאות:

(א) האם אתה תובע את מניעת זיונה מחדש של גרמניה, המסכן את שלום העולם ואת שלום עמנו?

(ב) האם אתה בעד שלום יציב בין ישראל ומדינות־ערב, בדרך של משא ומתן ישיר, ללא מתחכים זרים וללא תנאים מוקדמים, שלום שיבטיח את זכויותיהם הצודקות ואת התפתחותם של כל העמים?

(ג) האם אתה בעד מדיניות שלום ועצמאות של מדינת ישראל ונגד הצטרפותה לבריתות איזוריות תוקפניות?

בכל זאת למרות הרצון לבסיס רחב ל־תנועת השלום, נשארו מפלגות השמאל ו־תנועות הנוער המסונפות להן בבדידות מדי הירה, המושכות היחידות בעול. עתוניהן היו היחידים שפרסמו כמעט מידי יום ביומו קריאות להשתתפות במפעל ותוצאות אחרי־גות. החברים המגויסים פעלו ללא לאות.

אופן יחסי למספר התושבים אחרי איטליה. על עצומת־שטוקהולם סמכו ידיהם, לפי מספרי הועד, לא פחות מאשר 312000 איש. עצומה אחרת, שדרשה את כינוס חמשת המעצמות ונענתה בתמיכה גדולה יותר ב־3% מהקודמת.

הפעילות למען בעיות בינלאומיות לא גרמה לשיכתת הבעיות הלאומיות. במלאת חמש שנים לתנועת השלום העולמית, בחר הועד למען השלום הישראלי להגיש שי מקומי לתנועת השלום העולמית שהיא מסונף לה. וכמובן — משאל שלום מקומי.

בדרך במערכה. הכוונה הפעם לא היתה בעצם לאיסוף סתמי של חתימות. המטרה היתה לברר מהי דעתם של תושבי ישראל על שלוש שאלות של משאל שהוצגו מנקודת ראותו של הישראלי בלבד. כדי לתת למשאל היסק רחב ניתנה האפשרות לענות על כל שאלה ושאלה לחוד במשבצת מיוחדת לשלילה או לחיוב. הוא איפשר גם להרחיב את ה־זכור בפנקס מיוחד הנקרא פנקס־השלום.

כל אחד נתבקש לענות „מתוך חרדה ל־ש“

עוד ב־1949 חנתה היונה במקום נוסף: שטוקהולם. שם נפתח מסע העצומות הגדול. העצומה הראשונה, השטוקהולמית, דרשה איסור ללא תנאים של השמוש בפצצת־האטום.

אנשים רבים, כ־500 מליון, חתמו עליה. מהם חתמו בסין בלבד 243 מליון. בהודו ה־מורחית חתמו התושבים שאינם יודעים קרוא וכתוב בבוהגיהם. כושים באפריקה עשו זאת לקול תופי־הגינגל. בלי ספק חתמו אנשים רבים גם מתוך תמימות. „האם אתה בעד שלום?“ היתה שאלתם העיקרית של המתרימים. קשה היה לענות בשלילה.

שיא נוסף. עצומת־השלום לא פסחה גם על ישראל. להיסק, היא קבלה כאן גחון ציוני. החעד למען השלום בישראל, שנושאו הוא מאיר יערי, מפוצל לחעד־שלום מקומיים. 42 חברי הועד הארצי, תשעה הם חברי מ־מק, שנים ממפלגת השמאל ואחד ממפא״י היתר שייכים או נמנים על אוהדי מפ״ם.

בין השיאים הרבים שהשיגה ישראל, אפי שר למנות את שיא־ההחתמות. בעולם ה־מערבי תפסה ישראל את המקום השני ב־

„בעד שלום!“ במילים אלה ליווה את חתימתו דוד אשכנזי, אחרי שקרא את השאלות, הציג אחרות משלו.

חזיר וריאקציוניזם

המחתיים מוכן לחיכוך על כל נושא הק־שור למשאל, לא מתנגד אף לסטות קצת ממנו. הוא גיבש לו כבר מומן השקפת עולם משלו, קרא חומר רב, בתוכו אולי גם ו־חוברות — דע מה להשיב! (שאלות ו־תשובות במשאל עם), כדי שידע מה להשיב.

המארגנים, כך הם עצמם מספרים, פונים שוב למחתימים לפני הפעולה, ומסבירים להם כי אין זו עשיית נפשות למפלגה או פעולה למען הפלת המשטר הקיים. מביאים לדוגמא את הרבנים הנלחמים בחזיר, מנסים לגייס את דעת הציבור אולם לא מאדירים על־ידי כך את מספר חברי מפלגתם. כולם כשרים כאן, בעל בית שבכל עת אחרת יכול להחשב כריאקציונר, יכול בהחלט וחיוב להשתתף במשאל השלום.

המחתימים יוצאים לדרך, אחרי שחלקום לפי אזורים. ככל שהשפות מרובות ביהם, הרי זה משובח. כי בורכם הם נתקלים בש־פוט שונות בהן מובעות דעות שונות.

הגנה ודביליות. החותמים עצמם מחו־לקים לשניים. רובם מכיר את הבעיות היטב, חשב עליהן לא פעם, וכשמגיע רגע־החתימה, אין הוא שואל כמעט דבר, אינו מתווכח, קורא בעיון את השאלות, ממלא את המשבצות תוך אמונה במטרה. לכאן משתייכים יעקב וייסמן, ברזילאי, פקיד־בנק, דוד אשכנזי, השען שמחה טיכלמן והיוצק ויטוריו גניש. לפעמים שואלים הם לשם המפלגה המוש־כת בחוטים, מנענעים בראשם בהבנה למרות שנענו כי הענין הוא על־מפלגתי. אחרי עיון נוסף הם שואלים שוב, למשל, מיהם „מתוח־כים זרים“ (מקבלים בתור דוגמה את בניקה) — וחותרים. אך ישנם גם החותרים על הש־אלות מבלי להבינן כלל.

כי למרות שמארגני המשאל בטוחים שאת השאלות יכול להבין כל אדם שאינו דבילי, הרי עקרות־בית, בנות עדות־המזרח במעברה, אינן דומות לאחיותיהן במקום אחר. אין ספק שעניני השעה כמו שאלת הצטרפותה של ישראל „לבריתות אווריות תוקפניות“ לא הגיעו לאזניהן ולידיעתן. הן לא הגיעו לידי עתה של עקרת־הבית לילי בלידה, או של הירקן אברהם בילו. והם חותרים ומרגישים עצמם חשובים, או ששואלים את המחתיים כיצד ומה לכתוב ומוטיפים טי בספרדית, יא באידיש ואיינוו בערביית.

לסוג השני שייכים המסרבים מיד. „אני 6 שנים בארץ ואף מפלגה לא נותנת לי אר־כל כשאני לא עוברת.“ טענה אשה אחת במ־

„בעד מלחמה!“ צווח אחד מלקוחותיו של הספר שנמלט מעדשת המצלמה. ניסה לסתות במלחמה ענינה, כשהתמל על הצלח.